

Goed saldo weegt op tegen groter oogstrisico

Bruine bonen beter dan tarwe

Het gewas bruine bonen heeft over het algemeen een goede opbrengst met een mooi bijbehorend saldo. Daarbij is het een gemakkelijke teelt. Er zit eigenlijk maar één nadeel aan het gewas: het oogstrisico is groot. Samen met teler Bert van Nieuwenhuijze bekeken we het gewas eens nader en maakten we een saldo-overzicht.

In de keuken bij Bert van Nieuwenhuijze in Goes (ZL) ligt het saldo-overzicht al klaar. Rekenmachine ernaast. De akkerbouwer is begonnen met het telen van bruine bonen in 2003. „In de jaren daarvoor werden er heel weinig hectares uitgezaaid terwijl er wel veel vraag was”, zegt hij terwijl hij koffie inschenkt. „De CZAV startte toen een promotieactie op en zodoende ben ik met

de teelt begonnen.” Het gewas past mooi in zijn bouwplan. Hij zaait elk jaar rond de 10 hectare.

Zaaien in mei

Volgens een oud gezegde mogen bruine bonen de meimaand niet zien. Als je in april zaait, komt het gewas wel op, maar omdat de

temperatuur dan nog relatief laag is, groeit de plant dan niet verder door. Het houdt in dat een zaaidatum rond 10 mei optimaal is waardoor de bonen begin juni boven staan. Van Nieuwenhuijze zaaide dit jaar op 10 mei. Door het zachte weer in het voorjaar stond het gewas vroeg boven. Vorig jaar zaaide hij pas op 7 juni. „Ik dacht toen dat de oogst ver in oktober zou vallen, maar uiteindelijk

Bert van Nieuwenhuijze:
„In vergelijking met tarwe is de teelt van bruine bonen niet moeilijk. Je zaait, voert een paar keer een onkruidbestrijding uit, eventueel een schimmelbestrijding, en vervolgens is het wachten op het moment van schoffelen.”

Saldo-overzicht bruinebonenteelt	
Opbrengsten	
Oogst 3.000 kg/ha x € 0,92	2.760,00
Totale bruto geldopbrengst	2.760,00
Toegerekende kosten	
Zaaizaad ¹	300,00
Gewasbescherming ²	82,00
Bemesting ³	215,00
Totale toegerekende kosten	597,00
Bewerkingskosten ⁴	
Loonwerk: zaaien	95,00
Spruitkosten incl. arbeid, afschrijving, brandstof	45,00
Bemestingskosten incl. arbeid, afschrijving, brandstof	12,00
Landbewerking	50,00
Oogst: schoffelen	98,00
Oogst: dorsen	250,00
Reinigen	25,00
Drogen	80,00
Totale bewerkingskosten	655,00
Saldo per ha: opbrengst – toegerekende kosten	2.163,00
Saldo per ha: opbrengst – totale kosten	1.508,00

- 1) Zaaizaad: er wordt 160 kilo per hectare gezaaid.
- 2) Gewasbescherming: Centium, Linuron, Basagran en uitvloeiër : gemiddeld 82 euro per hectare.
- 3) Bemesting: 12-10-18 500 kilo per hectare. 215 euro per hectare. Volgens Van Nieuwenhuijze niet de goedkoopste meststof, maar wel de beste voor bruine bonen.
- 4) Van Nieuwenhuijze voerde drie keer een onkruidbestrijding uit. Voor het spuiten, inclusief arbeid, afschrijving en brandstof rekent hij voor zichzelf 15 euro per hectare. Voor kunstmest strooien rekent Van Nieuwenhuijze voor arbeid, afschrijving en brandstof 12 euro per hectare. Om het land zo vlak mogelijk te leggen heeft Van Nieuwenhuijze drie keer gereden. Kosten: 50 euro per hectare. Voor het dorsen wordt 195 euro per uur gerekend. Gemiddeld wordt 0,75 hectare per uur gedorst.

waren we al half september aan het dorsen. We hebben toen een droge zomer gehad waardoor de afrijping sneller ging.” Voor het zaaien moet het land zo vlak mogelijk komen te liggen. Hoe vlakker het land, des te beter kan er bij de oogst geschoffeld worden. Door het ontbreken van vorst in de afgelopen winter heeft Van Nieuwenhuijze wel een paar keer extra moeten rijden.

In vergelijking met tarwe is de teelt van bruine bonen niet moeilijk volgens de akkerbouwer. „Je zaait, voert een paar keer een onkruidbestrijding uit, eventueel een schimmelbestrijding, en vervolgens is het wachten op het moment van schoffelen.” Elk jaar valt er ook bij hem wel Botrytis in het gewas. Toch voerde hij nooit een schimmelbestrijding uit. „Tot nu toe was Rovral het enige schimmelbestrijdingsmiddel dat is toegelaten. Ik vind dit middel niet krachtig genoeg en daarom gebruik ik het niet. De bonen hangen onder het blad en die raak je dus niet bij je bespuiting. Dit jaar is voor het eerst het middel Prosaro toegestaan, dat in mijn ogen veel krachtiger is. Ik heb wel wat Botrytis gehad, maar heb toch besloten het middel niet toe te passen.”

Pindadorser

Vanaf half september, afhankelijk van het weer, wordt het gewas losgeschoffeld en op banen (zwad) gelegd. Na ongeveer anderhalve dag kan het gewas dan gecombineerd worden. Soms moet het tussendoor nog een keer gekeerd worden. Dit gebeurt vooral bij een gewas met veel bladmassa. „Maar liever niet. Het geeft alleen maar verlies.” Het schoffelen laat de akkerbouwer doen door de loonwerker. Dat kan tot half oktober. Daarna droogt het gewas niet meer voldoende om nog te kunnen laten dorsen.

Dat geeft ook meteen het grote risico van dit gewas weer. „Het vochtgehalte van de boon moet onder de 30 procent zitten. Anders is het niet dorsbaar. Bij 18 procent vocht kan het afgeleverd worden.”

De loonwerker die de bruine bonen bij Van Nieuwenhuijze oogst, heeft dit jaar een nieuwe machine, een pindadorser, aangeschaft. Deze kan onder vochtigere omstandigheden beter oogsten dan zijn oude oogstmachine. Dat wil overigens niet zeggen dat er altijd geoogst kan worden. „Het moet gewoon droog weer zijn!”

Van een hectare kan gemiddeld 3.000 kilo geoogst worden. Dit kan echter per jaar en ook per perceel verschillen. „Het kan even zo goed 2.500 kilo zijn als 4.500 kilo. Dit is niet te voorspellen. Ik heb dit jaar twee percelen ingezaaid. Het ene perceel wilde niet groeien en daar staat nu behoorlijk onkruid. Het andere perceel heb ik in april geploegd. De grond was poederachtig mooi en daar groeien de bonen heel goed.”

Specialistisch werk

Het drogen van de bonen doet de akkerbouwer niet zelf omdat dit erg specialistisch werk is. „Dit moet gefaseerd gebeuren. Je moet per procent terugdrogen. Als het droogproces te snel gaat, barsten de bonen. Dat laat ik dan liever aan de CZAV over. Zij hebben daar de materialen voor en de juiste kennis.” Van Nieuwenhuijze teelt op contract. De prijs dit jaar is 0,92 euro per geschoonde kilo.

Vergelijking met tarwe

Als Van Nieuwenhuijze het saldo van bruine bonen met tarwe gaat vergelijken, weet hij dat hij dat beter niet kan doen. „Dan kom je

dik onder de nulstreep uit”, zegt hij stellig. „Ik heb gemiddeld 10 ton gedorst. Ik ga uit van een prijs van 15 cent. De opbrengst is dan 1.500 euro per hectare. Het land is één keer klaargemaakt, de tarwe is drie keer bemest en vijf keer gespoten. Tel daar nog bij op de prijs van de bemesting plus de prijzen van de gewasbeschermingsmiddelen. Ik hoef niet lang te rekenen om te weten dat hier geen positief saldo uit gaat komen als ik alles bereken.” De tabel laat een overzicht van opbrengsten en kosten zien.

Het oogstrisico bij bruine bonen is echter veel groter dan bij tarwe vanwege het lagere aantal oogstbare dagen. Meer bruine bonen zaaien is geen optie. Bruine bonen vraagt een rotatie van 1:6. Vaker terugkomen heeft geen zin; de bruine boon groeit niet. Grond bijhuren voor bruine bonen zou kunnen. De gehuurde grond is gemiddeld genomen schoon waardoor een goede opbrengst behaald kan worden. Bij een huurprijs van 1.500 euro zou je quite spelen. „Je moet een opbrengst van meer dan 3.000 kilo per hectare halen, dan hou je er wat aan over.” ■

Bedrijfsgegevens

Bert van Nieuwenhuijze heeft een 70 hectare groot akkerbouwbedrijf in Goes. Hier teelt hij 15 hectare consumptieaardappelen, 14 hectare suikerbieten, 10,5 hectare bruine bonen, 6 hectare zomertarwe en 24,5 hectare wintertarwe.

